

دفتر خانه راهبری کشور آموزش عالی

بسمه تعالی

وزارت آموزش و پرورش

اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان

معاونت آموزش متوسطه

اداره تکنولوژی و گروه‌های آموزشی متوسطه

دبیرخانه راهبری کشور علوم اجتماعی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش

معاونت آموزش متوسطه

دفتر آموزش متوسطه نظری

راهنمای پیشنهادی برای انجام فرآیند نظارت بالینی

نشست قبل از مشاهده تدریس:

نشست قبل از مشاهده فرآیند تدریس بخاطر ویژگی هدفمند و نظام مند بودن نظارت بالینی برگزار می‌شود. در این نشست مقدمات ضروری و توافق در زمینه موارد مورد مشاهده فراهم می‌شود.

برخی فعالیت‌های پیشنهادی نشست قبل از مشاهده:

- روشن سازی مفهوم و اهداف نظارت آموزشی
- برنامه ریزی مشاهده
- مشخص کردن انتظارات ناظر و معلم
- گفتگو در رابطه با شیوه تدریس
- مشخص کردن موضوع مشاهده
- روش و نوع مشاهده (ابزار مشاهده)
- زمان مشاهده
- زمان نشست بعد از مشاهده
- نقش ناظر و معلم در فرآیند مشاهده
- جای نشستن ناظر

معلم در نشست قبل از مشاهده‌ی فرآیند تدریس، مشکلاتی که در تدریس با آن روبروست و در زمینه‌ی آن به کمک نیاز دارد را مشخص می‌کند. بنابراین دو فرد شرکت کننده (ناظر و معلم) در این جلسه روی رفتار مشخص شده تمرکز می‌کنند و فرآیند باز اندیشی در مورد مسئله‌ی ویژه و از قبل تعیین شده، صورت می‌گیرد. در صورت مشخص نشدن موضوع خاص برای مشاهده می‌توان از رویکرد مشاهده‌ی جامع استفاده کرد بدین معنی که ارزیابی کلی از عملکرد معلم در فرآیند تدریس انجام شود. برای انجام این کار می‌توان گویه‌های پیشنهادی را در قالب جدول زیر به عنوان راهنمای مشاهده‌ی عملکرد کلی معلم در نظر گرفت.

گویه ها و شاخص های پیشنهادی برای مشاهده جامع فرآیند تدریس

ردیف	محورها	شاخص ها	مطلوب	قابل ارتقا
۱	مهارت ها و فعالیت های مقدماتی (قبل از تدریس)	بودجه بندی، طرح درس سالانه و روزانه		
		شروع مناسب (ایجاد ارتباط مناسب با فراگیران بادر نظر گرفتن وضعیت کلاس و فراگیران		
		حضور و غیاب دانش آموزان		
		طراحی و آماده سازی فضای کلاس متناسب با موضوع تدریس		
		گروه بندی دانش آموزان (در صورت لزوم)		
۲	مهارت ها و فعالیت های آموزش و یادگیری (حین تدریس)	بیان اهداف کلی و جزئی		
		ایجاد انگیزه در فراگیران نسبت به برنامه آموزشی		
		مرور پیش نیازها (رویکرد طولی نسبت به درس مورد نظر)		
		رعایت محتوای کتاب		
		توالی و پیوستگی تدریس (رویکرد عرضی نسبت به درس مورد نظر)		
		بکارگیری الگوها و روش های نوین تدریس		
		تقویت روحیه پرسشگری و مهارت های حل مساله		
		مهارت های کلامی و غیر کلامی مناسب		
		ایجاد فرصت تفکر و پژوهش با طرح پرسش های موثر		
		استفاده از روش های مناسب تشویق یا بازدارندگی		
۳	فعالیت های تکمیلی (بعد از تدریس)	بازخورد به موقع نسبت به رفتارهای آموزشی فراگیران		
		کاربردی سازی دانش برای فراگیران		
		غنی سازی و تکمیل محتوای آموزشی (معرفی کتاب، سایت، مقاله و ...)		
		ارائه جمع بندی و خلاصه درس		
		ارائه و پیگیری تکالیف و فعالیت های خارج از کلاس		
۴	توانایی علمی	تسلط علمی دبیر		
		صحت محتوای ارائه شده		
		ارتقای دانش و مهارت های حرفه ای		
۵	مدیریت کلاس	کلاس داری و مدیریت مناسب کلاس از طریق توجه به همه فراگیران، شکوفاسازی استعدادها، داشتن خلاقیت		
		مدیریت زمان		

		کنترل وقایع پیش بینی نشده		
		اجرای انواع ارزشیابی (آغازین، تشخیصی، تکوینی، پایانی)	ارزشیابی	۶
		رعایت استانداردهای طراحی سؤال		
		استفاده از انواع سؤالات و آزمون‌ها		
		اعلام به موقع نمرات به دانش آموزان		
		ارائه بازخورد ارزشیابی به دانش آموزان		
		توجه به تفاوت‌های فردی	روانشناسی آموزش و یادگیری	۷
		اجرای تدریسی آرام و به دور از استرس‌زایی		
		برقراری ارتباط عاطفی		
		استفاده از رویکردهای نظریه‌های یادگیری (از قبیل رفتارگرایی، شناخت-گرایی، سازنده گرایی و اجتماعی- موقعیتی)		
		حضور منظم	انضباط شغلی	۸
		ثبت وقایع آموزشی مثل نمرات، گزارش تدریس، ..		
		قانونمندی، رعایت قوانین و مقررات مدرسه و مصوبات شورای مدرسه و دبیران		
		داشتن تعامل	اخلاق حرفه ای	۹
		خوش رفتاری و رعایت موازین اخلاقی و اسلامی		
		داشتن ظاهر و پوششی مناسب		
		توجه به رضایتمندی فراگیران	کاربرد و تجهیزات و رسانه‌های آموزشی(در صورت وجود امکانات)	۱۰
		استفاده از رسانه‌های آموزشی معتبر و استاندارد		
		استفاده از امکانات هوشمندسازی و فضای مجازی		
		مشارکت فراگیران در کاربرد رسانه‌های آموزشی		
		استفاده از رسانه‌های بومی یا تولید آن		

نکته: گویه‌های ارائه شده صرفاً ابزار و راهنما برای مشاهده‌ی فرآیند تدریس می‌باشند. بدیهی است پیگیری و بررسی تمام شاخص‌ها و گویه‌ها، ممکن است باعث بی‌توجهی به کلیت فرآیند تدریس همکار شود. لذا ناظر آموزشی به صلاح دید خود مختار به انتخاب و گزینش گویه‌ها جهت بررسی است.

نشست بعد از مشاهده:

هدف اصلی نشست بعد از مشاهده، بازخورد دادن به معلم درباره‌ی عملکرد اوست. بحث در این جلسه باید مبتنی بر اطلاعات جمع آوری شده ناظر باشد. ناظر آموزشی باید دقت کند که جلسه‌ی مذاکره، تهدیدی برای معلم نباشد بنابراین موضوع بحث در این جلسه، تدریس مشاهده شده است و نه خود معلم. ناظر و معلم، دیدگاه‌های خود را در مورد برداشت و تفسیر از داده‌ها مبادله می‌کنند. مشخصه‌ی بارز نشست بعد از مشاهده، بررسی و تصمیم‌گیری بر اساس تحلیل و تفسیر داده‌ها و تمایل به بسط دادن و آزمایش کردن رویکردهای جایگزین و تاکید بر شناسایی و تقویت نقاط قوت معلم می‌باشد. معلم و ناظر نباید مذاکره پس از مشاهده را مانند ارزشیابی پایانی عملکرد معلم تلقی کنند بلکه این فرصتی است برای ناظر آموزشی تا بازخورد ارزشمندی برای معلم فراهم کند.

گزارش نشست بعد از مشاهده:

نقاط قوت فرآیند تدریس:

نقاط قابل پیگیری فرآیند تدریس:

نکته: تصمیم‌گیری در مورد تداوم یا عدم تداوم و تکرار فرآیند مشاهده‌ی تدریس به عهده‌ی معلم و ناظر آموزشی می‌باشد.

منابع:

- ۱- نظارت آموزشی کلاس درس محور(نظارت بالینی) دکتر بیژن عبدالهی
- ۲- فرم نظارت و راهنمایی آموزشی تهیه شده توسط دبیرخانه ارتقاء دروس سال تحصیلی ۹۶-۹۷